

Yrd. Doç. Dr. Ramazan Akbulut

Vehbi Aydın

Şanlıurfa'daki Küçük ve Orta Boy (KOBİ) İmalat İşletmelerinde Sektörlere Göre Finansman Politikaları ve Avrupa Birliği'ne Üye Ülkelerle Bir Karşılaştırma

Yrd. Doç. Dr. Ramazan AKBULUT
Harran Üniversitesi, İİBF İşletme Bölümü

Vehbi AYDIN
Doktora Öğrencisi

Özet

Bu Araştırmada Şanlıurfa'daki imalat sektörünün alt sektörlerinde faaliyet gösteren KOBİ'lerin uyguladıkları finansman politikaları ve bu politikalarını tespit etmek ve kısmen de olsa Avrupa Birliği ülkelerindeki KOBİ'lerle karşılaştırılması amaçlanmıştır. Cross-Tab Analizi sonucunda işletmelerin, yıllık satış ve aktif büyüklüğü itibarıyla Avrupa Birliği KOBİ tanımına göre KOBİ niteliğinde oldukları ve firmaların büyük kısmının özsermaye finansman ağırlıklı olmak üzere bankalardan kredi kullanmadıkları belirlenmiştir. Oysa Avrupa Birliği ülkelerindeki işletmelerin finansman ihtiyaçlarının %80'ini bankalardan karşıladığı görülmüştür. Ayrıca, firmaların leasing işlemi ve teşviklerden yararlanma açısından Avrupa Birliği ülkelerindeki işletmelerle benzer bir yapıda buldukları gözlenmiştir. Spearman'rho korelasyon analizi sonucunda sektörle işletmelerin yatırım finansmanında kullandıkları kaynaklar, yatırım projesini uygulama kararı alırken kullandığı yatırım projelerini değerlendirme yöntemleri, borç oranı ve borçların vade yapısı, kısa vadeli borçlarını dönen varlıkların finansmanında kullanmaları, uzun vadeli borçlarını dönen varlıkların finansmanında kullanmaları, büyüklüğü ifade eden satışlarla aktif büyüklüğü ve nakit, alacak ve stok yönetiminde kullanılan yöntemlerden nakit bütçesi, işletme sermayesi ihtiyacının izlenmesi ve stok düzeyinin kontrolü, işletmelerin nakit fazlalarını yönlendirdikleri yatırım alanları, finansman kaynağının seçimini etkileyen maliyet ve vade faktörü arasında istatistik olarak anlamlı bir ilişki elde edilememiştir. Yöredeki KOBİ'lerde sektörler göre finansman politikalarında görülen bu eğilimlerin tipik olarak bölgedeki sosyal, kültürel ve ekonomik yapıdaki gelişmişlik düzeyi ile çok yakın bir ilişki gösterdiği özellikle belirtilmesi gereken bir sonuç olarak ortaya çıkmaktadır.

Anahtar Sözcükler: KOBİ, Finansman Politikaları, Şanlıurfa, Avrupa Birliği.

Abstract (Financial Policies According to Sectors of Small and Middle Manufacturing Enterprises (Sme) in Şanlıurfa and A Comparison With European Union Member Countries)

The Purpose of this study is to determine the financial policies applied by SMEs which operate in sub-sector of manufacturing sector in Şanlıurfa and partially to compare this policies with the policies of EU countries' SMEs'. Cross – tab analysis results showed that according to annual sales and asset size manufactory companies in Şanlıurfa are appropriate to EU SME's description. and majority of these SME based on equity not using of bank credits. Otherwise, SME's financial resources 80 percent in EU countries based on bank credits. Apart from these, according to use of leasing procedure by SMEs and benefit from support policies observed similar to the structure of SMEs in EU. Spearman

rho' correlation analysis hasn't been found a significant relation between sectors and funds used in finance of investments, applied investment project evaluation methods, debt ratio and maturity structure of debts, uses of short term and long term debts in working capital items, annual sales, asset size, applied cash budget in management cash, receivable accounts and inventory level, controlling working capital and inventory, investment fields of cash surplus, cost of capital and maturity factor. Especially can be expressed that these results obtained from Şanlıurfa SME's financial policies according to sectors has been bring to light because of social, cultural and economic structure development level.

Key Words: SME, Financial Policies, Şanlıurfa, European Union

1. Giriş

Küçük ve orta ölçekli işletmelerin (KOBİ'lerin) ulusal ekonomilere rekabetin korunması, yeni fikir, buluş ve teknolojinin daha az riske katlanılarak uygulanması, bölgesel dengelerin oluşturulması gibi katkıları vardır. KOBİ'ler genelde yöresel faaliyette bulunan, işletme sahip veya sahipleri tarafından yönetilen, esnek yönetim biçimine sahip olan dinamik işletmelerdir. Günümüzde hızla değişen ve gelişen teknoloji ile ve diğer alanlardaki gelişmelerdeki etkileşimlerle değişen koşullara ve oluşan rekabet ortamına ayak uydurmak, işletmelerin faaliyetlerini etkin bir şekilde sürdürmelerini zorunlu hale getirmektedir. KOBİ'lerin genel olarak kısıtlı imkanları; özelde ise yetersiz finansman kaynakları dikkate alındığında bu koşullarda etkin bir şekilde faaliyet göstermeleri daha da önemli kılmaktadır.

Finansal anlamda KOBİ'lerin etkin ve verimli bir şekilde faaliyet göstermeleri önemli ölçüde yeterli düzeyde ve minimum maliyetle kaynak bulabilmelerine ve bu kaynakları en uygun şekilde kullanabilmeleri ile ilişkilidir. Kaynakların etkin kullanımı, borç ve özsermayenin dönen ve duran varlıklardaki kullanımlarına bağlıdır. Diğer bir ifade ile işletmenin nakit, alacak ve stok yönetimi ve sabit yatırımlarını nasıl finanse ettiği kaynak kullanımının etkinliği açısından önemlidir.

Artan önemlerine paralel olarak çoğu ülke ve uluslararası kuruluşların KOBİ'lere ilişkin çalışmalarında artış görülmüştür. Artan bu ilginin çeşitli nedenleri vardır. Bu nedenlerden bazıları KOBİ'lerin ekonomik ve sosyal öneminin anlaşılmasına başlanması; Küçük ve büyük işletmelerin birbirine bağımlı olması;

Büyük işletmelerin çoğunun daha önce küçük işletmeler olarak kurulmuş olması ve bazı işletmelerin ekonomiyi etkileyecek kadar büyü-meleri ve rekabeti ortadan kaldıracak-leri endişesi olarak sayılabilir (Kelly and Lawyer, 1979). KOBİ'lerin faaliyette bulunan işletmelerin yaklaşık %99'unu oluşturduğu AB'de, ekonomik büyüme, rekabet edebilirlik ve istihdam yaratılmasının teşvik edilmesinde KOBİ'lerin temel unsuru oluşturduğu tüm üye devletlerce kabul edilmekte, işletme politikası KOBİ'lerin ihtiyaçlarını ve karşılaştıkları sorunları dikkate alarak rekabet edebilirliklerini güçlendirecek şekilde yapılandırılmakta ve bu doğrultuda çeşitli mekanizmalar uygulamaya konulmaktadır (Çınar, 2001).

Çalışmada, KOBİ'lerin sektörlere göre kullandıkları kaynak türleri, işletme sermayesi yönetiminde uyguladıkları yöntemler, yatırımlarında uyguladıkları proje değerlendirme yöntemleri, nakit fazlalarını nerelerde değerlendirdikleri vb. sorular yoluyla finansman kaynakları ve bu kaynakları ne şekilde değerlendirdikleri incelenmiştir.

Ülkemizde diğer ülkelere nazaran bölgeler arası gelişmişlik farkı oldukça belirgindir. Bu gelişmişlik farkını en bariz şekilde yaşayan bölgemiz ise Güneydoğu Anadolu Bölgesi yani GAP Bölgesi' dir. GAP bölgesinde, Nüfus ve demografik büyüklüklerine göre Şanlıurfa üçüncü sırada yer almaktadır. GAP Bölge'sinin kalkınarak diğer bölgeler seviyesine ulaşması ekonomik açıdan olduğu kadar, sosyal ve politik açılarından da büyük önem taşımaktadır. Bölge kalkınmasının can damarını şüphesiz ki KOBİ'ler oluşturmaktadır. KOBİ'lerin var olan sorunlarını gidererek gelişmeleri, bölge

ekonomisini geliştirecek ve bununla birlikte bir çok sorununun çözümüne katkı sağlayacaktır.

2. KOBİ'lerin Finansman Sorunları

Küçük ve orta ölçekli işletmelerin sorunları arasında finansal sorunlar önde yer almaktadır. Finansal açıdan küçük ve orta ölçekli işletmeler büyük ölçekli firmalara göre daha fazla likidite sorunu yaşamakta, kar ve nakit akımlarında önemli dalgalanmalar görülmekte ve büyük ölçüde kısa vadeli kaynaklara başvurmaktadırlar. Kısa vadeli kaynaklara daha fazla başvuran ve kaynak yaratma im-kanları son derece sınırlı olan KOBİ'lerde kaynakların etkin

kullanımı daha büyük bir önem arz etmektedir. Türkiye'de KOBİ'lerle ilgili olarak yapılan çalışmalarda finansman sorunlarının başta geldiği görülmektedir. Finansman sorunlarını üç nokta etrafında toplayabiliriz: Birincisi, KOBİ'lerin toplam kredilerden aldığı payın yetersiz olmasıdır. İkincisi, mali konularda uzman eleman ek-sikliğıdir. Üçüncüsü ise, bankaların KOBİ'lerden kredi karşılığında talep ettikleri teminat sorunudur (Atik ve Sezer, 2001). Aşağıdaki tabloda Türkiye ile Avrupa birliğindeki KOBİ'lerin çeşitli göstergelere göre karşılaştırmalı olarak durumları verilmiştir (Civan ve Tekinkuş, 2003).

Tablo 1: Avrupa Birliği ve Türkiye' deki KOBİ' ler

Avrupa Birliği' nde KOBİ' ler	Türkiye' de KOBİ' ler
İşletme başı ortalama istihdam=6	İşletme başı ortalama istihdam=2-3
Yıllık devlet yardımı 1.105 paund	Yıllık Devlet Yardımı 200 paund
İşletmelerde kurumsallaşma söz konusu	İşletmenin sahibi hem bir finans müdürü, hem pazarlama müdürü, hem üretim ve geliştirme müdürü konumunda
İşletmelerin %70' inde finansal enstrümanlar konusunda bilgi eksikliğı söz konusu	İşletmelerin %90' dan fazlasında finansal enstrümanlar konusunda bilgi eksikliğı söz konusu
Kredi güvenirliliğı açısından güçlü konumda	Kredi güvenirliliğı düşük konumda
Modern finansal enstrümanlar(risk sermayesi, kredi garantisi, leasing gibi) kapsamlı olarak kullanılmakta	Modern finansal enstrümanları kullanabilme gücü düşük
Üniversite tarafından desteklenen KOBİ'lerin sahip olduğu teknolojik yatırımların payı % 20'dir	Çok önemsiz düzeydedir.
Kamusal araştırma ve geliştirme kurumları tarafından desteklenen KOBİ'lerin sahip olduğu teknolojik yatırımların payı % 25' tir.	Çok önemsiz düzeydedir.
İş hacmi(işletme başı) 780.000 paund	İş hacmi (işletme başı) 200.000 paund

Tablo 1'e bakıldığında gerek kurumsal olarak gerekse finansal açıdan Türkiye'deki KOBİ'ler AB ülkelerindeki KOBİ'lere göre gelişmemiş durumda oldukları görülmektedir. KOBİ'ler konusunda yapılan çalışmalarda bu işletmelerin ekonomik ve toplumsal kalkınmada çok önemli roller üstlendiğı ortaya konularak bu hususların şu başlıklar altında toplanabileceğı belirtilmiştir (Sarıaslan, 2001);

Ekonomiye dinamizm kazandırmak; istihdam sağlama ve yeni iş imkanı yaratmak; esneklik ve yenilikleri teşvik etmek; bölgesel kalkınmayı hızlandırmaktır. KOBİ'lerin bölgesel kalkınmayı hızlandırma fonksiyonunun

birbirine neden – sonuç ilişkisine bağlı aşağıdaki aşamaları izleyerek zamansal bir gelişme süreci sonucunda etkisini ortaya koymaktadır.

1. Aşama, KOBİ'lerin (daha yoğun olarak küçük işletmelerin) ülkenin tüm coğrafik bölgelerine dağılmış bulunması; 2.Aşama, özellikle kırsal ve/veya taşra bölgelerinde küçük işletmelerin, bölgede istihdam ve gelir yaratarak bölge nüfusunun büyük şehir merkezlerine göçünü engellemesi; 3. Aşama, duran ya da azalan göç sonucu bölgede ekonomik faaliyetlerin canlanması; 4. Aşama, bölgenin imkanlarına ve izlenen kalkınma politikalarına bağlı olarak, canlanan ekonomik faaliyetlerin dinamik ve

büyüme potansiyeli yüksek işletmelerin doğuşunu teşvik edici bir ekonomik ortamı yaratması(inkübasyon); 5. Aşama, Dinamik ve büyüme potansiyeli yüksek işletmelerin kurulması ile bölgesel kalkınmanın hızlanması ve dolayısıyla ülke ekonomisinin gelişmesidir. Özellikle bölgesel kalkınma sürecinin gerçekleşmesi bakımından kültür, eğitim ve doğal kaynaklarla birlikte bir çok faktörün etkisiyle Türkiye’de inkübasyon etkisi oluşacak bölgelerin başında GAP bölgesinin geldiği vurgulanmıştır.

KOBİ’ler, ölçeklerine dayalı olarak finansal açıdan büyük ölçekli firmalara göre daha farklı problemlerle karşılaşmaktadırlar. Söz konusu işletmelerin öz sermayeleri yetersiz olup bankaların kuvvetli teminat talepleri ve bu işletmelerin yetersiz öz kaynaklarından dolayı bankalardan kredi temin etmekte zorluk çekmektedirler. Ayrıca, bu firmaların cirolarının küçüklüğü de düşük kredibiliteye sahip olmalarına yol açmaktadır. KOBİ’ler kredi yoluyla finansman konusunda en çok “teminat gösterememe” sorunuyla karşılaşmakta ve kısa vadeli finansman ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla başvuru yaptıkları kredi kuruluşunun kredi verebilmesi için şart koyduğu ipotek veya kefalet koşulunu karşılayamamaktadırlar. Ayrıca, OECD tarafından yapılan araştırmalar, KOBİ’lerin kaynak maliyeti ve finansal yeter-sizlik konularından büyük ölçekli firmalara göre daha fazla etkilenmekte olduklarını ortaya koymaktadır (Arslan, 2003). İngiltere’deki küçük işletmelerin finansal karakterleri üzerinde yapılan bir araştırmada küçük işletmelerin karlılığının büyük işletmelere göre daha düşük olduğu ve büyük işletme karlılığına göre daha hızlı azaldığı belirlenmiştir (Burns, 1987).

3. Şanlıurfa’daki Küçük ve Orta Boy (KOBİ) İmalat İşletmelerinde Sektörlere Göre Finansman Politikaları ve Avrupa Birliği’ne Üye Ülkeler İle Bir Karşılaştırma

3.1. Araştırmanın Amacı

Araştırma ile Şanlıurfa’daki imalat sektöründeki (Tekstil, Gıda - Tarım, Plastik, Kimya, Ormancılık ve Diğer Sektörlerdeki) KOBİ’lerin özellikle kaynak temini, kaynakların kullanım alanları, kaynakların vade yapısı ile kullanım alanlarının nakit yaratma niteliği bakımından uyumu, işletme sermayesi yönetiminde etkinlik gibi hususlarda işletmelerin durumları incelenmiştir. Araştırmada ayrıca 15 Avrupa birliği üyesi ülkesinde (Almanya, İspanya, Fransa, İtalya, İngiltere, Yunanistan, İrlanda, Lüksemburg, Portekiz, Finlandiya, Belçika, Danimarka, Hollanda, Avusturya, İsveç) toplam 3047 yönetici ile telefonla 5-19 Eylül 2005 tarihleri arasında Flash Eurobarometer araştırma sistemi ile ve ülke, işletme büyüklüğü ve faaliyet gösterilen sektör kriterlerine göre seçilerek yapılan bir çalışmanın sonuçlarıyla da kısmen de olsa karşılaştırmalarda bulunulacaktır (European Commission, 2005, s.6)

3.2. Araştırmanın Kapsamı, Yöntemi ve Bulguları

Araştırma, Şanlıurfa ilindeki imalat sektöründe faaliyet gösteren küçük ve orta ölçekli işletmeleri kapsamaktadır. Bu çerçevede çalışmaya Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Şanlıurfa İşletme Geliştirme Merkez Müdürlüğü’nden adres bilgileri alınan 180 şirket araştırmanın ana kütlesini temsil etmektedir. Bu çerçevede tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilen 100 adet işletme ile saha araştırması (anket) yapılmıştır. Bu tüm işletmelerin %55’ine tekabül etmektedir.

Araştırma verileri anket yöntemi kullanılarak ve yüz yüze görüşme yapılarak elde edilmiştir. Araştırma ile ilgili olarak yapılan anketlerden elde edilen bilgiler bilgisayara aktarılarak oluşan veri setinden SPSS ile değişkenler arasında çapraz ilişkiler kurulmuş ve sektör ile diğer değişkenler arasındaki ilişki Spearman’s rho korelasyon analiz tekniği ile test edilmiştir. Araştırmada uygulanan anketlerden elde edilen

verilerle yapılan analizler sonucunda ulaşılan durumlar şu şekildedir;

3.2.1. Cross-Tab Analizi İle Elde Edilen Sonuçlar

Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı'nın (KOSGEB) çalışan işçi sayısını dikkate alarak yapmış olduğu

tanıma göre, "1-50 arası kişi istihdam eden işletmeler küçük, 51-100 arası kişi istihdam eden işletmeler ise orta ölçekli işletmelerdir" (Çelik ve diğerleri, 1998). AB'ye göre ise 250'den az işçiye sahip, yıllık satışları 50 milyon Euro'yu aşmayan veya bilanço büyüklüğü 43 milyon Euro'yu aşmayan işletmeler KOBİ olarak kabul edilmektedir (<http://europa.eu.int>, 2006).

Tablo 2: Sektörlere Göre İşletmelerin Genel Durumlarına İlişkin Cross-Tab Sonuçları

SEKTÖR	HUKUK				PERSONEL							SATIŞ				BİLANÇO				UZMAN	
	AŞ	LTD	Diğer	1 yıl	2-5 yıl	6-10 yıl	11-+	1-9 KİŞİ	10-49 KİŞİ	50-99 KİŞİ	100-+	0-1 milyon yıl	1-5 milyon yıl	6-10 milyon yıl	11 milyon yıl ve fazlası	1-10 milyon yıl	11-20 milyon yıl	21-50 milyon yıl	51 ve üstü milyon yıl	evet	hayır
Tekstil	9	33	2	7	14	19	4	7	22	10	5	19	15	5	5	25	14	5		14	30
Gıda-Tarım	7	16	2	4	9	6	6	6	19			21	1	2	1	21	3		1	4	21
Plastik		4	1	2	2		1	3	2			5				5				3	2
Kimya	1					1			1			1	1			1				1	
Ormançılık		1		1					1			1				1				1	
Diğ.Sekt	5	13	6		9	10	5	8	14	1	1	14	5	3	2	12	8	4		4	20
Toplam	22	67	11	14	34	36	16	24	59	11	6	60	22	10	8	65	25	9	1	27	73

Tablo 2'e toplu olarak bakıldığında 100 işletmeden 44'ü tekstil sektöründe iken 25'i gıda-tarım sektöründe, 5'i plastik sektöründe, birer adet kimya ve ormancılık sektöründe yer alırken diğer 24 adet işletmenin ise diğer sektörlerde yer aldığı görülmektedir. Bu işletmelerin 22'si A.Ş., 67'si LTD. ve 11'i ise diğer şirket türleridir. Toplam 100 işletmeden, 1-9 ve 10 - 49 arası personel istihdam eden işletmelerin toplam işletmelerin %83'ünü oluşturduğu görülmektedir. %83'lük kısmın %29'u tekstil sektöründe çalışırken %25'i gıda tarımde; %5'i plastikte; %2'si kimya ve ormancılık sektöründe bulunmaktadır. Ayrıca toplam çalışanların %17'sini oluşturan 50-99 ve 100'den fazla işçi sayısına sahip işletmelerin %88'i tekstil sektöründe çalıştığı görülmektedir. Sektörlere göre işletmelerin yıllık satış rakamları görülmektedir. Buna göre işletmelerin %60'ı en küçük miktar aralığı olan 0-1 milyon YTL arası satış yaparken, en yüksek satış rakamlarının yer aldığı 11 milyon YTL ve üzeri aralığında sadece 8 firma yer almaktadır. Satış miktarları en

düşük olan firmalar arasında gıda-tarım sektöründe faaliyet gösteren firmalar ağırlıktayken en yüksek satış miktarına sahip firmalarda ise 5 firma ile tekstil sektörünün ağırlıkta olduğu görülmektedir.

Tablo 2'de sektörlere göre işletmelerin aktif büyüklükleri görülmektedir. Buna göre işletmelerin %65'inin en küçük aktif büyüklük aralığı olan 1-10 milyon YTL arasında olduğu görülmektedir. En yüksek aktif büyüklüğüne (51 milyon YTL ve üzeri) sahip tek işletme ise gıda-tarım sektöründe faaliyet göstermektedir. İşletmelerin, yıllık satış ve aktif büyüklüğü dikkate alındığında önceden belirtilen Avrupa Birliği KOBİ tanımına göre KOBİ niteliğinde oldukları görülmektedir. Tablo 2'de sektörlere göre işletmelerin finans konusunda uzman personel bulundurma durumları verilmiştir. Tekstil firmalarının 14'ü finans konusunda uzman personel bulundurduklarını ifade ederken, çoğunluğu (30) uzman personel bulundurmadıklarını belirtmişlerdir. Gıda-tarım sektöründe faaliyet gösteren

firmaların ise büyük bir çoğunluğu (21) işletmelerinde finans konusunda uzman personel bulduklarını, 4'ü ise bulundurmadıklarını ifade etmişlerdir. Plastik sektöründeki 3 firmadan 2'sinin bu konuda uzman personel bulduklarını, kimya ve ormancılık sektöründe yer alan firmaların ise hiçbirinin finans konusunda uzman personel bulundurmadıklarını görülmektedir. Diğer sektörler sınıflamasına giren 24 firmanın sadece 4'ü finans konusunda uzman personel

bulduklarını ifade etmişlerdir. 15 Avrupa Birliği ülkesinde işletmeler bir finansal bilgiye ihtiyaç duyduklarında öncelikle %45 oranında bankalara; %20 oranında bir muhasebeciye, %9 oranında işletme dışında bir danışmana, %6 oranında profesyonel bir kuruma ve resmi bir uzmana, diğer kalan kısım ise profesyonel ilişkilere, akraba ve dostluklara, özel profesyonel medyaya ve diğer kesimlere başvurdukları belirtilmiştir (European Commission, 2005, s.50)

Tablo 3: Sektörlere Göre İşletmelerin Yatırım Finansmanında Kullandıkları Kaynaklara İlişkin Cross-Tab Sonuçları

SEKTÖR	ÖZSER		BKREDİ		BDİŞİ		LEASING		TEŞVİK	
	Kullanıyoruz	Kullanmıyoruz	Kullanıyoruz	Kullanmıyoruz	Kullanıyoruz	Kullanmıyoruz	Kullanıyoruz	Kullanmıyoruz	Kullanıyoruz	Kullanmıyoruz
Tekstil	38	6	23	21	9	35	9	35	8	36
Gıda- Tarım	23	2	9	16	4	21	3	22	2	23
Plastik	5		2	3	1	4	2	3		5
Kimya	1			1		1		1		1
Ormancılık	1			1		1		1		1
Diğ. Sector	21	3	5	19	5	19	6	18	3	21
Toplam	89	11	39	61	19	81	20	80	13	87

Tablo 3'te faaliyet gösterdikleri sektörler göre işletmelerin öz sermaye kullanım durumları verilmiştir. Hangi sektörde olursa olsun firmaların çok büyük bir kısmının çok yüksek düzeyde öz sermaye kullandıkları (100 firmadan 89'u) anlaşılmaktadır. Tekstil firmalarının 6'sı, gıda-tarım sektöründe faaliyet gösteren firmaların ise sadece 2'sinin az bir öz sermaye ile çalıştıkları görülmektedir. Tablo 3'ta faaliyet gösterdikleri sektörler göre işletmelerin banka kredisi kullanım durumları verilmiştir. Firmaların büyük kısmı bankalardan kredi kullanmadıklarını (100 firmadan 61'i) ifade etmişlerdir. Ancak tekstil firmalarının çoğunluğu (23) banka kredisi kullandıklarını, gıda-tarım sektöründe faaliyet gösteren firmaların çoğunluğu (16) ise banka kredisi kullanmadıklarını belirtmişlerdir. Plastik sektöründeki 3 firmadan 2'sinin bankalardan kredi

kullandıkları, geri kalan firmaların bankalardan kredi kullanmayı tercih etmedikleri görülmektedir. 15 Avrupa Birliği ülkesinde işletmelerin finansman ihtiyaçlarının %80'ini bankalardan karşıladıkları ortaya konulmuştur (European Commission, 2005, s.16).

Tablo 3'te sektörler göre işletmelerin banka dışı kredi kullanım durumları verilmiştir. Firmaların büyük kısmı banka harici kurumlardan kredi kullanmadıklarını (100 firmadan 81'i) ifade etmişlerdir. Tekstil firmalarından 9'u, gıda-tarım sektöründe faaliyet gösteren firmaların 4'ü, plastik sektöründeki firmalardan 1'i ve diğer sektörlerdeki firmalardan da 5'i banka harici kişi veya kurumlardan kredi kullandıklarını belirtmişlerdir. Tablo 3'te sektörler göre işletmelerin leasing işlemi yapma durumları verilmiştir. Firmaların büyük kısmı leasing yapmadıkları (100

firmadan 80'i) ifade etmişlerdir. Tekstil firmalarından 9'u, gıda-tarım sektöründe faaliyet gösteren firmaların 3'ü, plastik sektöründeki firmalardan 2'si ve diğer sektörlerdeki firmalardan da 6'sı leasing işlemi yaptıklarını belirtmişlerdir. 15 Avrupa Birliği ülkesinde işletmeler, finansman ihtiyaçlarının %24'ünü leasing yoluyla karşılamaktadırlar (European Commission, 2005, s.16). Tablo 3'te sektörler göre işletmelerin teşvik uygulamalarından yararlanma durumları

verilmiştir. Firmaların oldukça büyük kısmı teşvik kullanmadıklarını (100 firmadan 87'si) ifade etmişlerdir. Tekstil firmalarından 8'i, gıda-tarım sektöründe faaliyet gösteren firmaların 2'si ve diğer sektörlerdeki firmalardan 3'ü teşvik kullandıklarını belirtmişlerdir. 15 Avrupa Birliği ülkesinde işletmelerin finansman ihtiyaçlarının %11'i teşviklerle karşıladıkları belirtilmiştir (European Commission, 2005, s.16).

Tablo 4 : Sektörlere Göre İşletmelerde Borçlanmayı Etkileyen Faktörler, Hedef Borç Oranı ve Borçların Vade Yapısına İlişkin Cross-Tab Sonuçları

SEKTÖR	BORÇETKİ					BORÇORAN				BORÇVADE			
	oto finansman	Borcun vergi avantajı	Sektör borç oranı	Gelirlerin istikrarlı olması	İflas riski	Vardır, esneklik	Vardır, biraz değişkendir	Vardır, sabittir	Yoktur	Uzun vadeli	Orta vadeli	Kısa vadeli	Borç yok
Tekstil	17	1	12	13	1	11	12		21	4	8	24	8
Gıda-Tarım	10		3	11	1	2	7	2	14		5	11	9
Plastik	2		1	2		1	1		3	2		2	1
Kimya	1								1				1
Ormancılık	1								1				1
Diğ. Sektör	7	2	2	11	2	2	6	1	15	1	8	9	6
Toplam	38	3	18	37	4	16	26	3	55	7	21	46	26

Tablo 4'e toplu olarak bakıldığında sektörler göre işletmelerin borçlanma durumlarını etkileyen faktörlerin dağılımları verilmiştir. Tabloda Oto finansman borçlanmayı etkileyen en önemli faktör olmaktadır. Bu yüzden finansmanın önemli ölçüde iç kaynaklarla gerçekleştiği görülmektedir. Ayrıca gelirlerin istikrarlı olması ve sektör borç oranı da borçlanmayı etkileyen en önemli faktörler arasında yer aldığı görülmektedir. Teorik olarak borç düzeyini önemli ölçüde etkileyen İflas riski ve borcun vergi kalkını faktörünün pek fazla dikkate alınmadığı görülmektedir. Tabloda sektörler göre işletmelerin borç/özsermaye oranını

kullanma durumları ve borç/özsermaye oranının esnekliği verilmiştir. 100 firmadan 55'i söz konusu oranı kullanmadıklarını ifade etmişlerdir. Borç/özsermaye oranını kullanan firmaların bu oranın biraz değişken olduğunu, 100 firmadan sadece 16'sı bu oranın tam esnek olduğunu belirtmişlerdir. Tabloda sektörler göre işletmelerin borçlarının vade yapıları verilmiştir. 100 firmadan 26'sı borç kullanmadıklarını ifade etmişlerdir. Borçlanma yapan firmaların büyük kısmı kısa vadeli borçlanma yapmakta, 100 firmadan sadece 7'si uzun vadeli borçlanmaya gittiklerini belirtmişlerdir.

Tablo 5: Sektörlere Göre İşletmelerde Kaynak Kullanım Uyumuna İlişkin Cross-Tab Sonuçları

SEKTÖR	BORÇDÖN					BORÇDUR					UZDÖN					UZDUR				
	Tamamını	Önemli bir kısmını	Yarisını	Az bir kısmını	Kullanmıyorum	Tamamını	Önemli bir kısmını	Yarisını	Az bir kısmını	Kullanmıyorum	Tamamını	Önemli bir kısmını	Yarisını	Az bir kısmını	Kullanmıyorum	Tamamını	Önemli bir kısmını	Yarisını	Az bir kısmını	Kullanmıyorum
Tekstil	21	6	4	4	9		4	1	6	33	2	5		1	36	4	3		2	35
Gıda-Tarım	12			1	12	1			2	22	3			3	19	4			2	19
Plastik	2	1			2				1	4		1			4	1				4
Kimya					1					1					1					1
Ormancılık					1					1					1					1
Diğ. Sekt	9	6	1	1	7			1	5	18	1	1	1	3	18	2	2	1	4	15
Toplam	44	13	5	6	32	1	4	2	14	79	6	7	1	7	79	11	5	1	8	75

Tablo 5'e toplu olarak bakıldığında sektörlere göre işletmelerin kısa vadeli borçlarını dönen varlıklarda kullanma durumları verilmiştir. 100 firmadan 32'si borçlanarak elde ettikleri kısa vadeli kaynakları dönen varlıkların finansmanında kullanmadıklarını ifade etmişlerdir. Borçlanarak elde ettikleri kaynakları dönen varlıkların finansmanında kullanan firmaların büyük kısmı ise bu kaynağın tamamını veya önemli kısmını dönen varlıklarda kullandıklarını belirtmişlerdir. Sektörlere göre işletmelerin kısa vadeli borçlarını duran varlıklarda kullanma durumları verilmiştir. 100 firmadan çoğunluğunu oluşturan 79'u borçlanarak elde ettikleri kısa vadeli kaynakları duran varlıkların finansmanında kullanmadıklarını ifade etmişlerdir. Kısa vadeli borçların az bir kısmını duran varlıkların finansmanında kullanan firmaların oranı ise %14 kadar olduğu görülmektedir. Sektörlere göre işletmelerin uzun vadeli borçlarını dönen varlıklarda kullanma durumları

verilmiştir. 100 firmadan 79'u borçlanarak elde ettikleri uzun vadeli kaynakları dönen varlıkların finansmanında kullanmadıklarını ifade etmişlerdir. Uzun vadeli borçlanarak elde ettikleri kaynakları dönen varlıkların finansmanında kullanan firmalardan ise tekstil sektöründeki firmaların çoğu bu kaynağın önemli bir kısmını, gıda-tarım ve diğer sektör firmaları ise az bir kısmını dönen varlıklar için kullandıklarını belirtmişlerdir. Sektörlere göre işletmelerin uzun vadeli borçlarını duran varlıklarda kullanma durumları verilmiştir. 100 firmadan 75'i borçlanarak elde ettikleri uzun vadeli kaynakları duran varlıkların finansmanında kullanmadıklarını ifade etmişlerdir. Uzun vadeli borçlanarak elde ettikleri kaynakları duran varlıkların finansmanında kullanan firmalardan ise çoğunluğu bu kaynağın tamamını duran varlıklar için kullandıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 6: Sektörlere Göre İşletmelerde Yatırım Proje Değerlendirme Tekniklerinin Kullanımına İlişkin Cross-Tab Sonuçları

SEKTÖR	GERİ ÖDEME SÜRESİ					ISKONTOLU GÖS					NET BD					İVO			
	Sürekli	Çoğunlukla	Ara sıra	Çok az	Kullanmıyorum	Sürekli	Çoğunlukla	Ara sıra	Çok az	Kullanmıyorum	Sürekli	Çoğunlukla	Ara sıra	Çok az	Kullanmıyorum	Sürekli	Çoğunlukla	Ara sıra	Kullanmıyorum
Tekstil	13	3	9	3	16	1	1	3	3	36	5	7		2	30	7	3	2	32
Gıda-Tarım	11	1	1	1	11	3		2	1	19	4	2	1	1	17	7	2	1	15
Plastik	2	1	1		1	1	1			3	1	1			3	1	1		3
Kimya					1					1					1				1
Ormancılık	1									1					1	1			1
Diğ. Sekt	5	4			15	2	3		1	18	2	1	3		18	3	2	1	18
Toplam	32	9	11	4	44	7	5	5	5	78	12	11	4	3	70	19	8	4	69

Tablo 6'a toplu olarak bakıldığında sektörler gere firmaların büyük çoğunluğu (100 firmadan 44'ü) geri ödeme yöntemini kullanmadıklarını ifade etmişlerdir. Söz konusu yöntemi kullanan firmaların çoğunluğu bu yöntemi sürekli kullandıklarını belirtmişlerdir. Firmaların büyük çoğunluğu (100 firmadan 78'i) iskonto yöntemini kullanmadıklarını ifade etmişlerdir. İskonto yöntemini kullanan firmaların çoğunluğu bu yöntemi sürekli olarak kullandıklarını belirtmişlerdir.

Firmaların büyük çoğunluğu (100 firmadan 70'i) net bugünkü değer yöntemini kullanmadıklarını ifade etmişlerdir. Söz konusu yöntemi kullanan firmaların çoğunluğu bu yöntemi sürekli kullandıklarını, sadece 3 tanesi çok az kullandıklarını belirtmişlerdir. 100 firmadan 69'u iç oran yöntemini kullanmadıklarını ifade etmişlerdir. Söz konusu yöntemi kullanan firmaların çoğunluğu bu yöntemi sürekli olarak kullandıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 7 : Sektörlere Göre İşletmelerde Nakit, Alacak ve Stok Yönetimine İlişkin Cross-Tab Sonuçları

Sektör	NAKİT					ŞÜPHELİ ALACAK					İŞLT. SERMAYESİ					STOK				
	Sürekli	Çoğunlukla	Ara sıra	Çok az	Kullanmıyorum	Sürekli	Çoğunlukla	Ara sıra	Çok az	Kullanmıyorum	Sürekli	Çoğunlukla	Ara sıra	Çok az	Kullanmıyorum	Sürekli	Çoğunlukla	Ara sıra	Çok az	Kullanmıyorum
Tekstil	21	3	8		12	8	2	10	10	14	26	7	5	1	5	28	5	7	2	2
Gıda-Tarım	9	1	1	2	12	12	2	4	5	2	18	3	2	1	1	18	3	2		2
Plastik	1			1	3	2	1		1	1	4				1	4				1
Kimya		1							1	1					1					
Ormançılık				1				1		1					1					
Diğ.Sekt	8	2	4	2	8	15	3	2	1	3	16	3		2	3	14	7		1	2
Toplam	39	7	13	6	35	37	8	17	18	20	66	13	7	4	10	66	15	9	3	7

Tablo 7'e toplu olarak bakıldığında sektörler gere işletmelerin nakit ödeme yöntemini kullanma durumları verilmiştir. Buna göre firmaların büyük çoğunluğu (100 firmadan 39'u) nakit ödeme yöntemini sürekli kullandıklarını ifade etmişlerdir. Firmalardan 35'i nakit ödeme yöntemini kullanmadıklarını, 6 tanesi ise çok az kullandıklarını belirtmişlerdir. Firmaların büyük çoğunluğu (100 firmadan 37'si) şüpheli alacaklar yöntemini sürekli olarak

kullandıklarını ifade etmişlerdir. 20 firma söz konusu yöntemini kullanmadıklarını belirtmişlerdir. Sektörlere göre işletme sermayesinin izlenme durumu görülmektedir. Tabloya bakıldığında tüm sektörlerde işletme sermayesinin önemli ölçüde izlendiği görülmektedir. Stok düzeyinin kontrolü açısından sektörlerdeki duruma bakıldığında %50'den daha yüksek bir oranda sektörlerde stoklardaki değişimin sürekli olarak izlendiği anlaşılmaktadır.

Tablo 8: Sektörlere Göre İşletmelerde Karşılaşılan Finansal Sorunlara İlişkin Cross-Tab Sonuçları

SEKTÖR	KREDİ					FAİZ				
	Sürekli	Çoğunlukla	Ara sıra	Çok az	Karşılaşmıyorum	Sürekli	Çoğunlukla	Ara sıra	Çok az	Karşılaşmıyorum
Tekstil	8	4	12	5	15	10	4	8	1	21
Gıda-Tarım	6		2	3	14	4	2		2	17
Plastik	1	1		1	2		1			4
Kimya					1					1
Ormançılık					1					1
Diğ. Sekt	6	1	3	1	13	3		2	1	18
Toplam	21	6	17	10	46	17	7	10	4	62

SEKTÖR	ALACAK					VERGİ					ÖZKAYNAK				
	Süreklili	Çoğunlukla	Ara sıra	Çok az	Karşılaşmıyorum	Süreklili	Çoğunlukla	Ara sıra	Çok az	Karşılaşmıyorum	Süreklili	Çoğunlukla	Ara sıra	Çok az	Karşılaşmıyorum
Tekstil	8	7	17	5	7	27	8	4	2	3	14	9	3	7	11
Gıda-Tarım	5	5	8	3	4	17	4	1	1	2	10	1	2	5	7
Plastik			3		2	2	1			2	1			2	2
Kimya		1				1								1	
Ormancılık					1			1							1
Diğ. Sekt	7	2	11	1	3	14	2	2	2	4	9	1	6		8
Toplam	20	15	39	9	17	61	15	8	5	11	34	11	11	15	29

Tablo 8'e toplu olarak bakıldığında finansal sorunlarla karşılaşma düzeyi bakı bakımından kredi temini açısından işletmelerin sektörlere göre yaklaşık %50'sinin her hangi bir sorun yaşamadığı görülmektedir. Özellikle tekstil sektöründe kredi temininde en fazla sorunla karşılaşıldığı görülmektedir. Sektörler itibariyle finansal sorunlarla karşılaşma bakımından yükümlülüklerin (ödemelerin) yerine getirilmesi ile ilgili olarak % 38 düzeyinde işletmelerde sorun olduğu, yaklaşık %66'sının ise bu tür bir

sorunla karşılaşmadığı görülmektedir. Bu tür bir sonuçla işletmelerin önemli ölçüde borçlanmaya gitmedikleri söylenebilir. Sektörler itibariyle işletmelerin % 83'ü oranında alacakların tahsilinde sorunlarla karşılaşıldığı görülmektedir. Tüm sektörlerdeki işletmelerin %89'unun vergi oranlarının yüksek olduğunu belirttikleri görülmektedir. Özkaynakların yeterliliği bakımından işletmelerin sektörlere göre %71 oranında yetersiz olduğu görülmektedir.

Tablo 9: Sektörlere Göre İşletmelerde Nakit Fazlasının Kullanım Alanına İlişkin Cross-Tab Sonuçları

Sektör	TASARRUF					REPO			KISA V. SENET		HAZINE BONOSU			GAYRİMENKUL				
	Süreklili	Çoğunlukla	Ara sıra	Çok az	Kullanmıyorum	Çoğunlukla	Çok az	Kullanmıyorum	Çoğunlukla	Kullanmıyorum	Süreklili	Ara sıra	Kullanmıyorum	Süreklili	Çoğunlukla	Ara sıra	Çok az	Kullanmıyorum
Tekstil	5	5	1	2	31			44		44		2	42	4	2	6	1	31
Gıda-Tarım	4	1	3		17			25		25			25			1		24
Plastik		1			4			5		5			5					5
Kimya		1					1			1			1				1	
Ormancılık					1			1		1			1					1
Diğ. Sekt	3	2		1	18	1		23	1	23	1		23	1	4		1	18
Toplam	12	10	4	3	71	1	1	98	1	99	1	2	97	5	6	7	3	79
SEKTÖR	DTAHVİL			HISSE			VOB		HAMMADDE									
	Süreklili	Çok az	Kullanmıyorum	Süreklili	Çoğunlukla	Kullanmıyorum	Çok az	Kullanmıyorum	Süreklili	Çoğunlukla	Ara sıra	Kullanmıyorum						
Tekstil			44			44		44	23	1		20						
Gıda-Tarım			25			25		25	17	2		6						
Plastik			5			5		5	5									
Kimya		1			1		1				1							
Ormancılık			1		1		1	1	1									
Diğ. Sekt	1		23	1		23	1	23	13	2		9						
Toplam	1	1	98	1	1	98	2	98	59	5	1	35						

Tablo 9'a toplu olarak bakıldığında sektörlere göre işletmelerin %71 gibi önemli bir oranda tasarrufa yönelmedikleri görülmektedir. Geriye kalan %29'luk kısmın %22'sinin sürekli ve çoğunlukla tasarrufa yöneldikleri görülmektedir. İşletmelerin sektörlere göre %98 oranında Repo işlemine gitmedikleri görülmektedir. Ancak çok az da olsa % 1-2 düzeyinde repo işlemi yapan işletmelerin olduğu görülmektedir. Sektördeki işletmelerin eldeki fazla nakitleri ticari amaçla senede dayalı kısavadedi borçlanmaya plase etmedikleri görülmektedir. Sektörler itibariyle yaklaşık %82 dolayında işletmelerin gayrimenkule yatırımda bulunmadıkları

görülmektedir. Geriye kalan %18'lik kısmın %11'i ancak sürekli veya çoğunlukla bu tür yatırımda bulunduğunu belirtmiştir. Sektördeki işletmelerin eldeki fazla nakitleri devlet tahviline %98 oranında yatırmadıkları görülmektedir. Sektördeki işletmelerin eldeki fazla nakitleri %98 oranında hisse senedi olarak yatırmadıkları görülmektedir. Sektördeki işletmelerin %98'nin vadeli işlemler ve opsiyon borsasında yatırımda bulunmadıkları görülmektedir. Sektörler itibariyle en fazla kaynak tahsis edilen alanın hammadde olduğu görülmektedir. İşletmelerin en az tercih ettiği yatırım alanının ise menkul kıymetler olduğu görülmektedir.

Tablo 10: Sektörlere Göre İşletmelerde Finansman Kaynağının Seçimine İlişkin Cross-Tab Sonuçları

SEKTÖR	MALİYET					VADE				
	Tam	Çok	Biraz	Çok az	Etkisiz	Tam	Çok	Biraz	Çok az	Etkisiz
Tekstil	12	11	2	10	9	8	11	7	8	10
Gıda-Tarım	11	3	2	1	8	7	5	4		9
Plastik		3		1	1	1	1	2	1	
Kimya	1						1			
Ormancılık	1							1		
Diğ. Sekt	11	1	1		11	11	1	1		11
Toplam	36	18	5	12	29	27	19	15	9	30

SEKTÖR	EKONOMİK DURUM					MEVCUT FIN. YAPI					ERKEN ÖDEME				
	Tam	Çok	Biraz	Çok az	Etkisiz	Tam	Çok	Biraz	Çok az	Etkisiz	Tam	Çok	Biraz	Çok az	Etkisiz
Tekstil	14	12		8	10	25	4	4	7	4	3	3	8	7	23
Gıda-Tarım	7	3	5	1	9	15	6	1	1	2	4	4	8	2	7
Plastik	2	2	1			2	1	1	1		2			1	2
Kimya	1					1								1	
Ormancılık	1						1				1				
Diğ. Sekt	5	6	4	1	8	13	2	3	2	4	7	2	5	3	7
Toplam	30	23	10	10	27	56	14	9	11	10	17	9	21	14	39

Tablo 10'a toplu olarak bakıldığında sektörlere göre finansman kaynaklarının seçiminde maliyetin yaklaşık %70 düzeyinde etkili olduğu görülmektedir. Yaklaşık % 30 düzeyinde finansman

kaynaklarının seçiminde maliyetin etkisiz olması önemli bir sonuç olarak kabul edilebilir. Çünkü kaynak kullanımında en önemli faktör onun maliyetidir. İşletmeler için bu tür bir faktörün kaynak

kullanımında %30 etkisiz görülmesi çeşitli nedenlere bağlanabilir. Sektörlere göre finansman kaynaklarının seçiminde vadenin %70 düzeyinde etkili olduğu görülmektedir. Sektörlere göre işletmelerde finansman kaynaklarının seçiminde ekonomik durumun %53 düzeyinde tam ve çok etkili; %10 ve %27 düzeylerinde ise çok az ve etkisiz olduğu görülmektedir. Sektörlere göre işletmelerde finansman kaynaklarının seçiminde finansal yapının mevcut durumunun %70 düzeyinde tam ve çok etkili; %20 düzeyinde biraz ve çok az etkili ve %10 düzeyinde ise etkisinin olmadığı görülmektedir. Sektörlere göre işletmelerde nakit iskontosundan %21 ve

%14'ünün ara sıra ve çok az yararlandığı; %39'unun yararlanmadığı ve %17'sinin ise sürekli olarak yararlandığı görülmektedir.

3.2.2. Spearman'rho Korelasyon Analizi İle Elde Edilen Sonuçlar

Araştırma bulguları, SPSS programı kullanılarak Spearman'rho Korelasyon Testi ile analiz edilmiştir. Analizde, araştırma kapsamında yer alan 100 küçük ve orta ölçekli işletmede sektörler itibarıyla yukarıda ana başlıklar şeklinde belirtilen hususlar arasındaki ilişki test edilmiştir. Analizden elde edilen sonuçlar aşağıda tablolar halinde verilmiştir.

Tablo 11: Sektörle Finansman Kaynakları Arasındaki Korelasyon

			ÖZSER	BKREDİ	BDİŞİ KREDİ	LEASING	TEŞVİK	
Spearman's rho	SEKTÖR	Correlation Coefficient	-.048	,266	,014	-.035	,106	
		Sig. (2-tailed)	,634	,007	,893	,726	,293	
			GÖS		ISKEDİLMİŞ GÖS		NETBUGÜN	
Spearman's rho	SEKTÖR	Correlation Coefficient	,096		-.101	,060	-.020	
		Sig. (2-tailed)	,343		,319	,551	,841	
			BORÇORA N	BORÇVADE	BORÇDÖN	BORÇDU R	UZDÖN	UZDUR
Spearman's rho	SEKTÖR	Correlation Coefficient	,185	,034	,110	,052	-.041	-.110
		Sig. (2-tailed)	,066	,734	,274	,610	,683	,277
			SHACMI	AKBÜYÜK	NBÜTÇE	ŞALACA K	İSER	STOK
Spearman's rho	SEKTÖR	Correlation Coefficient	-.184	-.029	,150	-.387	-.085	-.020
		Sig. (2-tailed)	,066	,776	,137	,000	,399	,845
			TASARRUF	REPO	KISAVADE	HAZINE		GMENKUL
Spearman's rho	SEKTÖR	Correlation Coefficient	,025	-.165	-.141	,036		,094
		Sig. (2-tailed)	,806	,102	,163	,722		,350
		N	100	100	100	100		100
			DTAHVİL		HISSE	VOB		HAMMAD
Spearman's rho	SEKTÖR	Correlation Coefficient	-.165		-.165	-.164		-.098
		Sig. (2-tailed)	,102		,102	,102		,331
			MALİYET		VADE	EKODUR		MEVCUT
Spearman's rho	SEKTÖR	Correlation Coefficient	-.012		-.045	,053		,021
		Sig. (2-tailed)	,907		,657	,600		,835
		N	100		100	100		100

** Correlation is significant at the .01 level (2-tailed).

- Correlation is significant at the .05 level (2-tailed).

Tablo 11'deki sonuçlara göre sektörle işletmelerin yatırım finansmanında kullandıkları kaynaklardan banka kredisi, banka dışı kredi ve teşvik arasında çok zayıf pozitif doğrusal bir ilişki (sırasıyla 0,266, 0,014, ve 0,106) olduğu, özsermaye ve leasing arasında çok zayıf negatif doğrusal bir ilişki (-0,048 ve -0,35) olduğu tespit edilmiştir. Sektörle işletmelerin yatırım projesini uygulama kararı alırken kullandığı yatırım projelerini değerlendiren yöntemlerinden "Geri Ödeme Süresi Yöntemi", ve "Net Bugünkü Değer" arasında çok zayıf pozitif doğrusal

bir ilişki (sırasıyla 0,096, 0,060) olduğu ve "İç Verimlilik Oranı" ve "İskonto Edilmiş Geri Ödeme Süresi Yöntemi" arasında çok zayıf negatif doğrusal bir ilişki (-,101 ve -0,20) tespit edilmiştir. Sektörle işletmelerin borç oranı ve borçların vade yapısı arasında çok zayıf pozitif doğrusal bir ilişki (0,185 ve 0,034) olduğu tespit edilmiştir.

Sektörle işletmelerin kısa vadeli borçlarını dönen varlıkların finansmanında kullanmaları arasında çok zayıf pozitif doğrusal bir ilişki (0,110) olduğu, kısa vadeli borçlarını duran

varlıkların finansmanında kullanmaları arasında çok zayıf pozitif doğrusal bir ilişki (0,52) olduğu tespit edilmiştir. Sektörle ile işletmelerin uzun vadeli borçlarını dönen varlıkların finansmanında kullanmaları arasında çok zayıf negatif doğrusal bir ilişki (-0,041) olduğu, uzun vadeli borçlarını duran varlıkların finansmanında kullanmaları arasında çok zayıf negatif doğrusal bir ilişki (-0,110) olduğu tespit edilmiştir. Sektörle büyüklüğü ifade eden satışlarla aktif büyüklüğü arasında çok zayıf negatif doğrusal bir ilişki (-0,184 ve -0,29) olduğu tespit edilmiştir. Sektör ile nakit, alacak ve stok yönetiminde kullanılan yöntemlerden nakit bütçesi arasında çok zayıf pozitif doğrusal bir ilişki (0,150), işletme sermayesi ihtiyacının izlenmesi ve stok düzeyinin kontrolü arasında çok zayıf negatif doğrusal bir ilişki (sırasıyla -0,085, -0,020) şüpheli alacakların takibi ile orta düzeyde negatif doğrusal bir ilişki (-0,387) olduğu tespit edilmiştir.

Sektör ile işletmelerin nakit fazlalarını yönlendirdikleri yatırım alanlarından tasarruf hesabı, hazine bonoları, gayrimenkul arasında çok zayıf pozitif doğrusal bir ilişki (sırasıyla 0,025, 0,036, ve 0,094) olduğu; repo, kısa vadeli ticari senetler, devlet tahvili, borsa, vadeli işlemler ve opsiyon borsası ve hammadde alımları ile çok zayıf negatif doğrusal bir ilişki (sırasıyla -0,165, -0,141, -0,165, -0,165 ve -0,098) olduğu tespit edilmiştir. Sektör ile finansman kaynağının seçimini etkileyen maliyet ve vade faktörü arasında çok zayıf negatif doğrusal bir ilişki (sırasıyla -0,012 ve 0,045) olduğu; ekonomik durum ve şirketin mevcut finansal yapısı arasında ise çok zayıf pozitif doğrusal bir ilişki (sırasıyla 0,053 ve 0,021) olduğu tespit edilmiştir.

4. Sonuç ve Öneriler

KOBİ'lerin sektörlere göre finansman politikalarını incelemek ve Avrupa Birliği üyesi on beş ülke KOBİ'lerindeki (işletmelerde) finansman politikalarıyla kısmen de olsa karşılaştırmalar yapmak amacıyla yapılan çalışmada işletmelerin, yıllık satış ve aktif büyüklüğü itibarıyla

Avrupa Birliği KOBİ tanımına göre KOBİ niteliğinde oldukları görülmüştür. Çapraz ilişkilerden elde edilen sonuçlara göre sektörlere itibarı ile işletmelerin önemli bir kısmının finans konusunda uzman personel istihdam etmedikleri görülürken 15 Avrupa Birliği ülkesinde işletmeler bir finansal bilgiye ihtiyaç duyduklarında önemli ölçüde öncelikle bankacılara ve muhasebecilere başvurmuşlardır. Firmaların büyük kısmının özsermaye finansman ağırlıklı olmak üzere bankalardan kredi kullanmadıklarını ifade etmişlerdir. Oysa Avrupa Birliği ülkelerindeki işletmeler finansman ihtiyaçlarının %80'ini bankalardan karşılamaktadırlar. Firmaların leasing işlemi ve teşviklerden yararlanma açısından Avrupa Birliği ülkelerindeki işletmelerle benzer bir yapıda buldukları gözlenmektedir. İşletmelerin daha çok iç kaynaklarla finansman sağladıkları, borçlanmayı tercih etmedikleri belirlenmiştir. Sektörlere göre işletmelerin kaynak – kullanım uyumunu önemli ölçüde gerçekleştirdikleri görülmüştür. Proje değerlendirme teknikleri açısından en fazla geri ödeme süresi yönteminin kullanıldığı, işlemlerin nakit bazlı gerçekleştiği ve sıkı bir işletme sermayesi politikası izlendiği belirlenmiştir. Karşılaşılan finansal sorunlar açısından en önemli sorunun özsermaye yetersizliği olduğu belirtilirken aslında bu sorunun dış kaynak temininde karşılaşılan zorluklar olduğu ve tabii bir de borçlanmanın tercih edilmemesinin bu sonucu ortaya çıkardığı göz ardı edilmemelidir. Nakit fazlasının büyük ölçüde büyümeye tahsisi edildiği ve menkul kıymet yatırımlarına hemen hemen hiç yatırım yapılmadığı görülmüştür.

Spearman rho korelasyon analizi sektörle işletmelerin yatırım finansmanında kullandıkları kaynaklar, yatırım projesini uygulama kararı alırken kullandığı yatırım projelerini değerlendirme yöntemleri, borç oranı ve borçların vade yapısı, kısa vadeli borçlarını dönen varlıkların finansmanında kullanmaları, uzun vadeli

borçlarını dönen varlıkların finansmanında kullanmaları, büyüklüğü ifade eden satışlarla aktif büyüklüğü ve nakit, alacak ve stok yönetiminde kullanılan yöntemlerden nakit bütçesi, işletme sermayesi ihtiyacının izlenmesi ve stok düzeyinin kontrolü, işletmelerin nakit fazlalarını yönlendirdikleri yatırım alanları, finansman kaynağının seçimini etkileyen maliyet ve vade faktörü arsında istatistik olarak anlamlı bir ilişki elde edilememiştir. Yöredeki KOBİ'lerde sektörlere göre finansman politikalarında görülen bu eğilimlerin Avrupa Birliği ülkelerindeki benzer işletmelerle karşılaştırıldığında da gözlemlene bildiği gibi tipik olarak bölgedeki sosyal, kültürel ve ekonomik yapıdaki gelişmişlik düzeyi ile çok yakın bir ilişki gösterdiği özellikle belirtilmesi gereken bir sonuç olarak ortaya çıkmaktadır.

Kaynakça

- Atik, H. ve Sezer , S., 2001, 'Avrupa Birliği'ne Entegrasyon Sürecinde Küçük ve Orta Boy İşletmelerin Sorunları: Kayseri ve Nevşehir Örneği,' I. Orta Anadolu Kongresi , " Kobi'lerin Finansman ve Pazarlama Sorunları", 18-21 Ekim, Nevşehir.
- Burns, P., 1987, Financial Characteristics of Small Companies in The UK, Cranfield School of Management, Cranfield Institute of Technology, United Kingdom.
- Civan, M. ve Tekinkuş, M., 2003, "Küçük ve Orta Boy İşletmelerin Avrupa Birliğine Uyum Süreci: Gaziantep Örneği", Türkiye Ekonomisi Araştırmaları I. Ankara: TOBB.
- Çelik, A. ve Akgemci, T. (1998), 'Girişimcilik Kültürü Ve Kobi'ler', Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Çınar, E., 2001, 'AB Küçük İşletmeler Deklarasyonu, 4. KOBİ Çok Yıllı Programı ve KOSGEB Çalışma Programı', I. Orta Anadolu Kongresi , " Kobi'lerin Finansman ve Pazarlama Sorunları", 18-21 Ekim, Nevşehir.
- European Comission, 'SME Acces to Finance,' October 2005.
- SARIASLAN, H.,(2001), "Avrasya ve Türkiye'de KOBİ'lerin Ekonomik Kalkınmamdaki Yeri ve Önemi", 1., Avrasya Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler Kongresi, 23-26 Haziran, Bişkek-Kırgızistan.
- <http://europa.eu.int>, (13.06. 2006)
- Kelly, C. Pearce and Lawyer, K. ,1979, "How To Organize and Operate A Small Business", Prentice Hall Inc., Englewood Cliffs, New Jersey.
- KOSGEP, Şanlıurfa İşletme Geliştirme Merkez Müdürlüğü, Şanlıurfa.
- Arslan, Ö., 2003, 'Küçük Ve Orta Ölçekli İşletmelerde Çalışma Sermayesi Ve Bazı Finansal Yönetim Uygulamaları', C.Ü. İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt 4, Sayı 1.